

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in Engelbert Gangl

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

1848—1898

Pozdravljeni bodite!

In tu ste zdaj! — Ob bratu brat,
Ob sestri sestra — vsi družina ena!
Gorkó, veselo in ponosno vas
Pozdravlja duša moja ob prihodu
Med nas, ki smo vas čakali težkó —
Pozdravljeni bodite tisočkrat!

Po svetu širem bila razkropljena
Družina ta je naša v prešlih dneh . . .
Do njenih členov klic dospel je srčen:
O, pridite, da spet se vidimo,
Da se pozdravimo, objamemo
V prijateljstvu iskrenem, da veseli
Trenutkov zlatih preživimo nekaj,
Da zabimo skrbi in trud in znoj
In da v središču tu slovenske zemlje
Praznujemo veseli, svetli god,
God svojega navora in stremljenja,
God, ki na njega sladki bo spomin
Ostal v bodočih dneh nam zvest tovariš!

Ne to samo! Vse drugi zmoter nas
K sestanku temu je priklical danes.
Najboljši naš gospod, vladar presvetli,
Svoj zlati jubilej praznuje letos.
Vsi narodi, kar jih živi pod krono
Prešlavnih carjev močne Avstrije,
Ta zlati jubilej praznujejo
V globoki vdanosti, v ljubezni zvesti;
Stanovi vsi, kar dela jih k blaginji
Teh narodov, slavé ta sveti čas,
Ko veka pol je prešlost zagrnila,
Odkar zasedel prestol je svetel
Predobri in premodri cesar naš.

In mi bi tistim se ne pridružili,
Ki srečni vsi praznujejo to slavlje?
Gojitelji, gojiteljice smo
Čutil teh vdanostnih, ki rod slovenski
V zvestobi neomajni družijo
V mogočno vojsko ob prestolu zlatem —

Pa bi ne prišli, da v številu častnem
Znak damo temu, kar živi nam v prsih?

Da, tukaj ste sedaj! — Od vseh strani,
Kjer se glasi beseda nam slovenska,
Dospeli ste! — Od Mure ste, od Drave,
Od Save in od Adrije bregov
K nam prihite danes, vi učitelji,
Učiteljice ve, borivci čvrsti
Prosvete narodne, poroki vi,
Da bo v bodočnosti najlepša zora
Po svetu se razlila nam slovenskem,
Po svetu tem, ki zdaj poslal je sem
Kot svoje vas zastopnike med nas —
Pozdravljeni bodite tisočkrat!

Kaj naj v pozdrav pa vam zakličem, bratje,
Ki prihite s severa ste, z juga
Slovenskega v Ljubljano našo — svojo?
S čutili tistimi, ki z njimi ste
Dospeli k nam, smo vzeli vas medse,
S čutili bratstva in ljubezni vroče,
Ki nam razvnema duše v čistem žaru,
Ki k vam priklepa nas, ki z vami
Nas družijo nerazdružno! . . .
Pozdravljeni bodite nam tako,
Kot brat pozdravlja brata, sestra sestro,
Če se po dolgem času snideta!
Ko vas odvede zopet pot nazaj,
Zavest nesite s sabo, da smo vaši,
Da ne le po jeziku in po krvi,
Da smo po delu in po hrepenenju
V sorodstvu si — ob bratu brat,
Ob sestri sestra — vsi družina ena!

In tu ste zdaj! — Kako smo srečni pač,
Da vas imamo, da nas vi imate!
Naj narodu slovenskemu na čast,
V blaginjo severnim in južnim bratom,
Naj v našo srečo blagoslovi Bog
Dlani in uma našega vsestransko delo!

Engelbert Gangl.

1888—1898

Vaše Veličanstvo!

Najponižneje vdano slovensko učiteljstvo, zbrano pri X. glavni skupščini „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v Ljubljani, se drzne Vašemu Veličanstvu predložiti najvdanejšo nastopno

— adreso: —

Milijoni podložnikov Vašega Veličanstva, različni sicer po jeziku in veri, pa edini v ljubezni do svojega Vladarja, so pričakovali nestrpnost jubilejskega leta, iskreno želeči proslaviti 50 letni vladarski jubilej Vašega Veličanstva. In letos tekmujejo vsi narodi, kako bi primernejše proslavili ta veliki god, kako bi dostojneje izrazili vdanost in ljubezen do svojega modrega in pravičnega Cesarja, ki je posvetil vse Svoje življenje enemu zmotru: sreči narodov Svojih in blaginji velike, mogočne Avstrije.

Tudi slovenskim učiteljem utriplje srce srčne hvaležnosti do Najvišjega, ki nam je dal doživeti praznovanje tako znamenite slavnosti. Saj so uprav pod mogočnim žezlom Vašega Veličanstva zasijali slovenskemu narodu ter slovenskemu učiteljstvu in šolstvu boljši dnevi. Novi šolski zakon je osamosvojil učiteljski stan, mu izboljšal kolikor toliko njegovo gmotno stanje ter ga navdal z nado boljše bodočnosti. Za vladarstva Vašega Veličanstva so se raztrgale spona, ki so ovirale prirodni razvoj ljudskega šolstva slovenskega. Večini slovenskega naroda se je omogočila izobrazba na podlagi materinega jezika in s tem se mu je dala obenem prilika, da more napredovati v kulturnem in gospodarskem oziru.

Zato si šteje zlasti slovensko učiteljstvo, ki ve ceniti to veliko dobroto iz lastnih izkušenj, v sveto dolžnost, podajati ob tej slovesni priložnosti Vašemu Veličanstvu skromen sicer ali tem iskrenejši izraz in zagotovilo neomajne vdanosti in zvestobe ter odkritosrčne ljubezni in hvaležnosti do Vašega Veličanstva.

Obenem se pa drzne najponižneje vdano slovensko učiteljstvo pokladati pred visoki prestol Vašega Veličanstva i svoje skromne želje.

§ 55. državnega zakona z dne 14. velikega travna 1869. l. jasno govori, kako je odmeriti učiteljstvu prejemke, da se mu omogoči brez postranskih zaslužkov primerno živiti sebe in svojo rodbino. A navzlic temu je še mnogo dežel, kjer so plače učiteljstva tako neprimerno nizke, da je učiteljem zaradi duha in telo morečih skrbi za obstoj skoro nemogoče posvetiti vse svoje moči vzgoji in pouku mladine. Slovensko učiteljstvo po Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in Primorskem, ki je združeno v „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“, se torej usoja najponižneje prositi Vaše Veličanstvo, da blagoizvoli s Svojo mogočno besedo opozoriti deželne zastope na ta nedostatek. Saj je od dobro preskrbljenega, zadovoljnega učiteljstva gotovo pričakovati tudi boljših uspehov v šoli in potem tudi večjega napredka narodov v obče.

Slovensko učiteljstvo se je — vzlic mnogim svojim težavam — vsekdar zavedalo svojega važnega poklica. Pa tudi v bodoče bode slovensko učiteljstvo po vzvišenem geslu Vašega Veličanstva — „Viribus unitis“ — v zaupanju na pomoč Vsemogočnega ter v blagonaklonjenost Vašega Veličanstva napram našim težnjam z gorečo vnemo gojilo v nežnih srcih slovenske mladine čut ljubezni in zvestobe do preslavne dinastije habsburško-lotarinske, bo zastavilo svoje skromne moči v prosep velike naše domovine Avstrije, bo vzgajalo i v bodoče svoj narod v pravem duhu, da vzrastejo iz njega vrli, zavedni državljani, zvesti podložniki in vredni vrstniki drugim narodom avstrijskim na polju prosvete.

Najponižneje vdano slovensko učiteljstvo, zbrano danes v beli Ljubljani, se torej usoja pridružiti vsem slavivcem 50 letnice vladarstva Vašega Veličanstva ter kliče iz dna srca z vso vdanostjo:

„Bog ohrani, Bog obvari
Nam Cesarja, Avstrijo!“

Zaveza slovenskih učiteljskih društev po Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in Primorskem

v Ljubljani, dne 2. velikega srpana 1898.

Zlati jubilej

Njega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

Govoril pri okrajni učiteljski konferenciji slovenskih šol ljubljanskih dne 4. mal. srpana 1898 Jakob Dimnik.

I.

Vsako oblastvo je od Boga.
(Sv. pismo.)

Nekoč je živel zelo priljubljen in spoštovan kralj. Kraljestvo njegovo je bilo veliko. Bil je zelo mlad, ko je prevzel vladarstvo. Izvoljen je bil kraljem edino le zaradi njegove nenavadne velike nadarjenosti, pridnosti in pobožnosti. Spočetka se je zelo bal, zasesti kraljevi prestol in dolgo je premišljeval, je li vreden take velike časti in slave in če je res sposoben in poklican, tako veliko kraljestvo vladati po volji božji, podložnikom v časno in večno srečo.

Dolgo časa se ni mogel odločiti za to visoko mesto.

Nekega dne sedi zamišljen v svoji sobi ter premišljuje, je li res poklican za tako važno in težavno mesto. Ne more se odločiti. Zdaj poklekne pred sv. Razpelo, povzdigne roki ter prav goreče moli in prosi Boga za svet. Kar stopi angelj iz nebes k njemu in mu reče: „Ne obupuj in ne obotavljaj se še nadalje! Takoj primi za kraljevo žezlo, s kojim bodeš storil srečnih lahko mnogo narodov! Gospod bode blagoslovil tvoje delo, — če bode le vredno blagoslova.

To krono, katero ti tū podajam, bodeš nosil ti in nasledniki tvoji. Pričala pa bode ta krona, če bodeš priljubljen pri Bogu in pri ljudstvu. Glej, njeno zlató se sveti, kakor sončni žarki na jasnem nebu; svetila se pa bo ta krona toliko časa, dokler bode ta, kdor jo bo nosil, vladal svoje narode po volji božji. Zlató te krone bode pa obledelo in se spremenilo v svinčeno barvo, če vladar njen ne bode razumel, braniti resnice in pravice ter se ustavljati krivici in sili. Njeno zlato bode postalo rudeče kakor kri, če bode želel vladar iz slavohlepnosti razširiti kraljestvo svoje s krvjo svojih podložnikov.

Ti biseri, ki kinčajo to krono, bodo dajali spričalo o dobrem in slabem vladanju. — Ta-le veličastni briljant, ki se sveti kakor najčistejši studenec in kojega žarki se spreminjajo, kakor migljajoče zvezde na jasnem večernem nebu, bode otemnel ter postal črn kakor oglje, če vladar ne bode znal, pridobiti si ljubezni, zvestobe in udanosti podložnikov. — Ta-le zeleni smaragd pomeni zaupanje do vladarja, a razdrobil se pa bode v prah, če ne bode delovanje in življenje vladarjevo tako, da bi ljudstvo zaradi tega ne zaupalo vanj.“

Po teh besedah je izginil božji poslanec in mladenič se je čutil dovolj krepkega in sposobnega, zasesti kraljevi prestol. Z zaupanjem v Boga je prevzel kraljevo krono in nastopil vladarstvo. Postal je zelo star in do zadnje ure je vladal podložne in udane narode svoje po volji božji. Temu je bila najboljša priča njegova krona, ker je ostala vedno tako lepa in svetla, kakor je bila tisti dan, ko je zasedel kraljevi prestol.

II.

Z Bogom, mladost!
(Cesarjeve besede.)

Ob tej legendi nam prihaja nehoté na misel nastop vladarstva našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Kakor znano, so žalostni dogodki l. 1848. prisilili cesarja Ferdinanda,

da se je odpovedal cesarski kroni. Po zakonu bi mu moral slediti njegov brat, nadvojvoda Franc Karol. A ta se je v teh hudih časih odpovedal težki kroni. V tem položaju namigne knez Feliks Schwarzenberg, ki je užival popolno zaupanje v cesarski rodbini, na 18letnega nadvojvoda Franca Jožefa, češ, njemu se zdi ta najsrečnejši in najsposobnejši, ki bi mogel prevzeti v teh nemirnih časih vladarstvo avstrijskih dežel.

Sredi meseca listopada 1848. l. je bila že dognana stvar, da bo nadvojvoda Franc Jožef zasedel cesarski prestol. Vse je pa ostalo tajno; le ministri so se obvestili o tem, da jim je bilo mogoče ukreniti vse potrebne priprave. Seveda, obvestiti je bilo treba o tem sklepu tudi mladega nadvojvoda. Nadvojvoda Franc Jožef je v svoji skromnosti in ponižnosti odklonil to ponudbo, češ, da ni vreden take velike časti in slave, da je še premlad ter ni sposoben in ne poklican, vladati tako veliko državo po volji božji, podložnikom v časno in večno srečo. Ne, mu odgovoré, prav njegova mladost, njegova nenavadno velika nadarjenost, pridnost in pobožnost mu dajo najboljšo sposobnost, vzeti v roke vladarsko žezlo ter spraviti narode zopet v dobro razmerje s cesarjem.

Dolgo časa se ni mogel odločiti za to visoko mesto. Tri dni je premišljeval, je li vreden in poklican, nositi staroslavno Habsburško krono, koje svetli žarki se razprostirajo vedno dalje in dalje po širni Avstriji ter oznanujejo narodom, kako dobri, usmiljeni, pravični in pobožni so bili vladarji, ki so nosili to krono.

Kakor kralj naše legende, je tudi nadvojvoda Franc Jožef v tem svojem notranjem boju klečé prosil pred sv. Razpelo pomoči in razsvitljenja. In tudi on je v trenutku, ko je najbolj goreče pošiljal svojo molitev k Vladarju vseh vladarjev, začul v svojem srcu glas: „Ne obupuj in ne obotavljaj se še nadalje! Takoj primi za kraljevo žezlo, s kojim bodeš storil srečnih mnogo narodov!“

Mladi nadvojvoda se je udal čutilom dolžnosti in čutil se je krepkega in sposobnega, zasesti cesarski prestol. Z zaupanjem v Boga je prevzel vladarstvo in dne 2. grudnia 1848. l. se je zalesketalo čisto zlató staroslavne Habsburške krone, nje veličastni briljanti, biseri in smaraldi na maziljeni glavil cesarja Franca Jožefa I. A še lepše kakor bliščoba in biseri krone, so se lesketale mladega našega vladarja lepe čednosti in dejanja njegova.

Kot vladar ima naš presvetli cesar pred očmi vedno svoje prednike, v prvi vrsti nepozabljivega ustanovitelja naše vladajoče hiše, slavnega grofa Rudolfa Habsburškega. Kakor znano, je imel Rudolf Habsburški na svojem ščitú okovano roko s kijem in oljkino vejico in spodaj je pa bilo zapisano njegovo geslo: „Utrum lubet?“ — Katero ti drago? Kij je znamenje boja in vojske, oljkina vejica pa znamenje miru. Tega gesla se drži tudi naš cesar. Zgodovina nam pripoveduje, da se naš cesar, kedar je bilo treba braniti pravice svojih podložnikov, ni ogibal vojske, sam. prijel za meč in ga neustrašeno sukalo proti sovražniku; seveda, za prelivanje krvi svojih udanih podložnikov se pa odloči naš usmiljeni vladar le v najhujši sili in najljubši mu je mir; saj je znano, da prvi in najboljši zaščitnik evropskega miru je cesar Franc Jožef I. Pravico in resnico braniti ter pobijati krivico — ta lepa čednost Rudolfa Habsburškega diči tudi našega viteškega vladarja.

Za vzgled ima naš cesar tudi slavno cesarico Marijo Terezijo. Ta slavna cesarica je storila za svoje narode vse, kar je vedela, da jih more pripeljati k časni in večni sreči.

„Justitia et Clementia“ — Pravičnost in usmiljenje — je bilo nje geslo. Pa tudi življenje in delovanje našega predobrega vladarja je krasna knjiga življenja, polna najlepših dokazov njegove pravičnosti in usmiljenja.

Tudi geslo, koje si je izvolil cesar Franc Jožef I. dné 12. svečana 1849. l. je značilno za smer njegovega stremjenja: „Viribus unitis“ — z združenimi močmi! Ta rek priča, da pozna naš vladar prav dobro avstrijske razmere in potrebe ter predobro vé, kaj je potrebno za blagostanje in srečo narodov avstrijskih. Zato pa tudi žrtvuje vse svoje sile v združenje vseh dobrih moči ter nam daje najlepši vzgled, da se moramo i ni ravnati po njegovem geslu.

„Utrum lubet?“, „Justitia et Clementia“ in „Viribus unitis!“ — ta tri gesla so zvezde vodnice našemu modremu vladarju, ki so ga vodile in ga še vedno vodijo po težavnih in nevarnih njegovih vladarskih potih. V cesarskem dvoru na Dunaju imajo hranjenih veliko dragocenosti, ki povelečujejo slavo Habsburškega rodu, a vse to ni tako veličastno, kakor so ta tri gesla, ki nam jih hrani in pripoveduje po vestnica iz ust, iz duha in srca Habsburžanov.

Zvesto posnema naš vladar tudi svoja nesmrtna prednika, po katerih so mu dali ime pri sv. krstu. Cesar Franc se je moral za slavo in čast svoje države trdno bojevati in po viharnih bojih sta pa zavladała mir in sreča v državi. Cesar Jožef II., „ljubitelj človeštva“, prijatelj svobode in prosvete, je živel in delal le za blagor in srečo svojih narodov. Tema dvema vladarjema je skazovalo ljudstvo neomejeno ljubezen, zvestobo in udanost; in imeni teh dveh slavnih vladarjev iz rodu Habsburžanov, njih duši in srci združuje v eni osebi, v eni duši in enem srcu naš veliki in slavni cesar Franc Jožef I.

III.

Delajmo, dokler smo mladi!
(Cesarjeve besede.)

Tak je naš cesar po svojem notranjem prepričanju, po svojih zmožnostih, po svojem srcu in duši. Dotaknimo se še s par besedami njegovega življenja in delovanja.

Življenje cesarja Franca Jožefa I. je bogato krasnih knjig s podobami, ki nam kažejo njegove blage namene in dejanja, več srečnih dogodkov in bolečnih dogodjajev, mnogo britkih skušenj ter neštevilnih dokazov ljubezni in zvestobe. Knjiga cesarjevega življenja in delovanja nam spričuje, kako čudovito se je razvijala in napredovala Avstrija v zadnjih desetletjih ter vsled tega stopila v vrsto omikanih držav.

Če se ozremo v dobo cesarjevega življenja, vidimo, da je bil Franc Jožef že kot otrok milosrčen in usmiljenega srca do bližnjega. Kot deček je bil najzornejši učenec ter delal največje veselje in čast svojim starišem in učiteljem. Kot mladenič je pokazal mladi princ svoj pogum, nevstrašenost in junaštvo v bitki pri sv. Luciji, in mladega cesarja je vse občudovalo, ker je razumel „z združenimi močmi“ voditi svoje narode, da so napredovali v vsakem oziru.

Ko je nastopil Franc Jožef I. vladarstvo, ni prevzel na znotraj in na zvonaj zavarovanega kraljestva; ljudstvo je bilo nezadovoljno ter živelo v neslogi; državna uprava ni imela modrih zakonov ter bila ob enem v zelo slabem gmotnem položaju; ljudstvo se je puntalo in zaničevalo zakone, — s kratka: vse je vrelo, cesarsko žezlo je bilo brez moči.

Velikansko in zelo težavno nalogo je prevzel mladeniški vladar, a izvršil jo je s svojo pridnostjo, vstrajnostjo in zvestim spolnovanjem svojih dolžnosti takó, da danes po preteku petdesetih let vsi hvalimo Boga, da nam je dal tako dobrega vladarja, njemu samemu pa skazujemo zvestobo in udanost na razne načine in z vseh krajev naše širne Avstrije se čuje danes navdušeni klic: „Slava cesarju Francu Jožefu I.“

Komaj je cesar Franc Jožef I. nastopil vladarstvo, je bila njegova prva skrb, da je odpravil tlako ter povzdignil kmetški stan. Vstrezaje duhu svobodnosti, je vpeljal novo sodno oblastvo z neodvisnimi in nepristranskimi sodniki. Uravnal je politično upravo ter ji izročil nadzorstvo nad šolo, obrtom, zdravstvom, nad varnostjo državljanov in občinsko upravo. Z občinskim zakonom je ustanovil svobodne občine, s šolskim zakonom svobodno in napredno šolo, z obrtnim zakonom je pa odprl pot obrtu in trgovini. Ustanovil je šole, učiteljšča, strokovne šole za kmetijstvo, trgovino in obrt. Izkopali so se prekopi in zgradila pristanišča; regulovale so se reke, železniška mreža razširila in napeljal brzojav in telefon po vsi državi. Avstrijsko vojno brodovje zavzema jedno prvih mest svetá in trgovsko brodovje pospešuje kaj mogočno čezmorski promet.

Cesar je dal svobodno ustavo in ž njo pa zakone, ki so povzdignili denarstvo, trgovino, obrt in varstvo osobne svobode; ti zakoni so tudi dokazi, da ustava ni bila mrtva črka, ampak zrno, ki je padlo na njivo domovine ter obrodilo bogato žetev.

Da je bilo mogoče vse to izvršiti, zato je delal naš cesar z neumorno pridnostjo od ranega jutra do poznega večera; le malokedaj si je oddahnil od naporenega dela. Delavnost, vestnost v izvrševanju dolžnosti, natančnost in točnost našega vladarja so res občudovanja vredne čednosti, s katerimi daje najlepši vzgled vsem podložnikom.

Velikodušni naš deželni oče se je spominjal vedno tudi delavcev. Zakoni o bolniških blagajnah in o zavarovanju proti nezgodam so temu najlepši dokaz. Pravični naš vladar je tudi ukrenil, da imajo delavci, ki imajo težke dolžnosti do države, volilno pravico za državno zastopstvo.

Da vidi povsod sam, kako se godi narodom, zato potuje večkrat po raznih krajih cesarstva. Kamor pride, pridobi s svojo ljubeznivostjo, prijaznostjo in s svojim vitežkim nastopom hipoma srca vseh. Povsod ga navdušeno pozdravljajo, on pa deli revežem milodare, jih tolaži, jim briše solze, ter podpira dobrodelne namene. Pri tem pa Nj. Veličanstvo nikdar ne opusti svojih verskih dolžnosti ter skazuje Bogu čast, svojim narodom pa daje najlepši vzgled.

Cesar podpira tudi umetnosti in znanosti, obiskuje razstave posameznih dežel in hvali pridnost državljanov. V lastni osebi te časti! A tudi avstrijski narodi ga časte, spoštujejo in ljubijo ter tekmujejo med sabo, kako bi mu lepše in dostojneje skazali svojo hvaležnost in ljubezen za njegovo očetovsko skrb. Ni čuda torej, da se bo letos celo vrsto spomenikov postavilo v spomin na plodonosno 50letno vladanje Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. V Olomucu, kjer je l. 1848. prevzel naš cesar vladarstvo, bodo postavili velik cesarjev spomenik, na Dunaju doprsno podobo nadvojvode Karola Ludovika ter vojnega maršala in slavnega vojskovodje Albrehta. V Ljubljani se bo postavil v znak hvaležnosti za njegovo pomoč in njegove tolažilne besede, s kojimi je tako plemenito lajšal bedo ponesrečenem po potresu, ki je razdjal belo Ljubljano dné 14. malega travna 1895. l., na javnem

trgu v spomin prihoda Nj. Veličanstva v Ljubljano povodom potresne katastrofe krasen spomenik. V spomin na cesarjevo petdesetletnico bo mesto Ljubljana zgradila mestno ubožnico in kopališče ter še več drugih dobrodelnih naprav in zavodov. Slovensko učiteljstvo s Kranjskega, ki nikdar ne zastane za drugimi stanovi, kadar je treba skazati cesarju vdanost in zvestobo, je zložilo ob svojih skromnih plačah v spomin in proslavo na cesarjev zlati jubilej tisoč goldinarjev prostovoljnih doneskov za „cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“ in vse-slovensko učiteljstvo s Kranjskega, Štajerskega in Primorskega je pa ustanovilo v Ljubljani v trajen spomin in proslavo na plodonosno petdesetletno vladanje Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. „šolski muzej“.

Avstrija bo praznovala dné 2. grudna t. l. velik in vesel praznik, ki bo ostal zapisan z zlatimi črkami v zgodovini avstrijski. Ta praznik bo pričal svetu, kako ljubijo in časté avstrijski narodi svojega cesarja ter delé ž njim veselje in žalost. Kadar praznujejo v cesarski rodbini kak veseli god, tedaj se vesele tega vsi zvesti podložniki; če pa zadene našega dobrega in skrbnega cesarja nesreča, žalujemo vsi ž njim ter občudujemo krepost njegove duše in vdanost v voljo božjo.

Istina je: zlató staroslavne Habsburške krone je ostalo čisto, kakoršno je bilo pred petdesetimi leti in se tudi danes sveti kakor sončni žarki na jasnem nebu. To čisto zlató priča, da je naš presvetli cesar Franc Jožef I. priljubljen pri Bogu in ljudstvu, da je vladal vseh petdeset let svoje narode po volji božji, da je branil resnico in pravico, se ustavljal vedno krivici in sili ter ni nikdar želel iz slavohlepnosti razširiti kraljestva svojega s krvjo svojih podložnikov. V kroni našega cesarja ne manjka danes nobenega bisera, vsi se svetijo, kakor najčistejši studenec in njih žarki se spreminjajo kakor migljajoče zvezde na jasnem večernem nebu. Ti svetli biseri pričajo, da si je znal pridobiti cesar Franc Jožef I. ljubezen, zvestobo in vdanost svojih podložnikov. In zeleni smaragdi v kroni so še vsi taki, kakoršni so bili pred petdesetimi leti ter kažejo, da je življenje in delovanje našega modrega vladarja táko, da mu moremo in smemo vse zaupati. Kot osemnajst-letni mladenič je prevzel cesar Franc Jožef I. cesarsko krono ter jo je nosil, da se je postaral pod njo; ves ta čas je pa vladal podložne in vdane narode svoje po volji božji. Temu je najlepša priča njegova krona, ki je ostala vedno tako lepa in svetla, kakor je bila dné 2. grudna 1848. l., ko je zasedel cesarski prestol.

Pa tudi v trnjevi kroni, katero je posadila Previdnost božja na glavo najplemenitejšemu knezu, kar jih pozna vesoljni svet, ne manjka danes nobenega bodečega trnja in prav lahko trdimo po vsi pravici:

„Noben vladar ni vladal tako blagodejno, pod nobenim vladarjem se ni Avstrija razvila tako uspešno, noben ni prejel od svojih narodov toliko dokazov ljubezni, pa tudi noben ni pretrpel toliko bolečin in prežil toliko britkih ur, kakor cesar Franc Jožef I.“

Svetovna zgodovina imenuje našega cesarja varuha svobode in mirú, zaščitnika umetnosti in znanosti, branitelja sv. vere in cerkve, očeta ubogih, pospešitelja vseh človekoljubnih podjetij, značaj poln milosti, prisrčnosti in plemenitosti.

„Pobožen, pošten in pravičen, veren in odkritosrčen“ — tak je naš cesar.

IV.

Dajte cesarju, kar je cesarjevega.
(Sv. pismo.)

„Pobožen, pošten in pravičen, veren in odkritosrčen“ — tak je naš cesar. Kaj čuda torej, da letos, ko praznuje ta veliki vladar svoj zlati jubilej, tekmujejo vsi avstrijski narodi, vse kronovine, stanovi, društva in korporacije med sabo, kako bi lepše in dostojneje proslavili jubilejsko leto, leto velikega veselja, ko se slehern Avstrijec z navdušenjem pripravlja na srečni in veseli dan 2. grudna.

Štiristo let se že ni praznoval v kraljestvu Habsburžanov tak praznik. Cesar Friderik III., ki je umrl l. 1493., je bil edini Habsburžan, ki je vladal 58 let; za njim je pa vladal najdlje naš ljubljani cesar Franc Jožef I.

Velik in redek patrijotiski praznik bomo torej praznovali letos dné 2. grudna. Patrijotiski prazniki so pa najugodnejše prilike, ob katerih je mladina najbolj dovzetna za vzbujanje patrijotiskega čuta, — patrijotizma. Šola mora pa biti tisto ognjišče, na katerem plapolaj in góri čisti avstrijski patrijotizem, učitelj pa tista moč, ki neti in kuri ta patrijotiski ogenj na tem ognjišču in ga prižiga v nedolžnih srcih mladine.

Mladina je bodočnost države in dobra šola je pa temelj, na katerem sloni državno blagostanje.

Zbrali smo se danes oh tej slovesni priliki, da se posvetujemo in sklepamo, kako bi veličastneje proslavljale ljubljanske mestne šole zlati jubilej plodonosnega 50 letnega vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. K temu praznovanju nas silijo trije nagibi, in sicer:

- 1.) Avstrijsko domoljubje, ki ogreva naša srca.
- 2.) Ljubezen in hvaležnost do predobrega našega vladarja, ki je sè svojim modrim vladanjem povzdignil Avstrijo med prve države na svetu.
- 3.) Patrijotiski praznik cesarjevega zlatega jubileja sam, ki nam bo dal najlepšo priliko, naslikati otrokom vrline našega cesarja, da ga posnemajo v vsem ter postanejo taki, kakoršen je cesar sam: pobožni, poštene in pravični, verni in odkritosrčni avstrijski domoljubi.

In ta spomenik avstrijskega domoljubja v srcih ljubljanske šolske mladine bo pa tudi v srcih še poznih potomcev neprestano vzbujal domovinska čutila ljubezni in vdanosti do presvetlega vladarja in cele Habsburške hiše — naši deželni prestolnici v ponos, našemu narodu v čast, pomenljivemu letošnjemu letu pa v trajni spomin in proslavo.

V.

Vse za dom in za cesarja.
(Cesarska posem.)

Po naročilu sl. stalnega odbora sem sestavil v glavnih potezah načrt, kako praznuj šolska mladina v Ljubljani petdesetletnico Njegovega Veličanstva. Podrobni načrt bo pa sestavil danes izvoljeni „jubilejski odsek“, kateremu naj se blagovolijo poslati eventualni dodatni predlogi. Zamolčati pa ne smem, da je sl. občinski svet našega stolnega mesta na predlog in priporočilo bl. gospoda župana dovolil za to praznovanje 1200 gld. podpore, za kar mu gre vsa čast in hvala.

Kako bo praznovala šolska mladina v Ljubljani petdesetletnico Nj. Veličanstva na podstavi sklepov „jubilejskega odseka“, bom poročal prihodnje leto.

Vdanostna izjava

ljublanskega učiteljstva.

Sestavil E. Gangl.

Njega c. in kr. apostolskemu Veličanstvu!

Učiteljstvo slovenskih in nemškoslovenskih ljudskih šol v Ljubljani, zbrano pri današnji okrajni učiteljski konferenciji v proslavo petdesetletnice premodrega vladanja Vašega Veličanstva, se usoja v najgloblji vdanosti in v najčistejši ljubezni položiti v premilostne roke Vašega Veličanstva izraze neomajne zvestobe do posvečene osebe Vašega Veličanstva in do prejasne vladajoče rodbine.

To učiteljstvo polaga v znoj Najvišjega prestola prisego, da bo takisto v bodočnosti zbuvalo in krepilo v sreih šolske mladine iskreno ljubezen, vdanost in zvestobo do Vašega Veličanstva in do preslavnih členov prejasne rodbine Habsburško-lotarinške.

Ljubljana, v 4. dan mal. srpana 1898.

Književnost in umetnost.

Zlati jubilej preljubega cesarja Franca Jožefa I., ki ljubi in vodi svoje narode kot pravi oče že petdeset let. Slavnostni spis za jubilejsko leto 1898. Slovenski mladini sestavil Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. Založil Janez Giontini v Ljubljani. Tisk J. Steinbrenerja v Vimperku. — Ta slavnostna knjižica, na katero smo že opozarjali slovensko učiteljstvo, je dotiskana. Knjiga ni le mična po vsebini in krasnih slikah, ampak tudi nje zunanja oblika ji daje slavnostno lice. Vsebinsko: Predgovor. I. Starši Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. II. Rojstvo Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. III. Bratje Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. IV. Smrt staršev Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. V. Mladost Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. VI. Vojska na Laškem l. 1848. VII. Franc Jožef nastopi vladarstvo. VIII. Nj. Veličanstvo cesar Franc Jožef I. v smrtni nevarnosti. IX. Poroka Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. X. Otroci Nj. Veličanstva. XI. Nj. Veličanstvo cesar v bitki pri Solferinu. XII. Bitka pri Kustoci in Kraljevem gradu l. 1866. XIII. Sprava z Ogrji. XIV. 25 letni jubilej. XV. Srebrna poroka. XVI. Ob Habsburški 600 letnici. XVII. Stiridesetletni jubilej. XVIII. Slike iz življenja cesarja Franca Jožefa I.: 1.) Nadvojvoda Franc Jožef obdaruje vojaka. 2.) Cesar in slepi poštni sprevodnik. 3.) Cesar in stara mamica. 4.) Cesar in revni družinski oče. 5.) Povodenj na Dunaju. 6.) Solze izbrišejo vsako krivdo. 7.) Cesarjeva rokavica. 8.) Cesar ob povodnjih. 9.) Potres v Ljubljani l. 1895. 10.) Cesar, prijatelj otrok. 11.) „Rad bi videl svojega cesarja“. 12.) Cesar v šoli na Predilu. 13.) Cesar Franc Jožef I. v vojaški šoli. 14.) Cesar Franc Jožef I. in stražnik. 15.) Cesar krstni boter. 16.) Invalid o cesarju Francu Jožefu I. 17.) Cesar Franc Jožef I., lep zgled pobožnosti. 18.) Cesar Franc Jožef I., čestilec najsvetejšega Zakramenta. 19.) Cesar Franc Jožef I. pri procesiji sv. rešnjega Telesa. 20.) Kako je vdan cesar Franc Jožef I. v voljo božjo. XIX. Blago materino srce cesarice Elizabete. XX. Naš cesar, vreden naslednik Rudolfa Habsburškega. XXI. Pobožnost Nj. Veličanstva cesarja in cesarice. XXII. Zlati jubilej. Knjigo, obsezajočo 64 strani, krasi 15 lepih slik in sicer: 1.) Na naslovni strani barvana cesarjeva podoba. 2.) Cesar Franc Jožef I. 3.) Drevo cesarjevega življenja. Ta velika slika ima podobo drevesa z 8 vejami in na vsaki veji je mala slika iz cesarjevega življenja in sicer a) 1848: cesar prevzame vladarstvo; b) 1853: cesar v smrtni nevarnosti; c) 1854: poroka cesarjeva; č) 1858: rojstvo cesarjeviča Rudolfa; d) 1859: cesar v vojski na Laškem; e) 1867: cesar se dá kronati ogerskim kraljem; f) 1889: Smrt cesarjeviča Rudolfa; g) cesar pestuje svoje

vnuke. 4.) Nadvojvoda Franc Karol. 5.) Nadvojvodinja Zofija. 6.) Franc Ferdinand d' Este. 7.) Maršal Radecki. 8.) Elizabeta. 9.) Nadv. Gizela. 10.) Nadv. Valerija. 11.) Cesarjevič Rudolf. 12.) Cesaričina vdova Štefanija. 13.) Nadv. Elizabeta. 14.) „Naprej junaci, tudi jaz imam ženo in otroke!“ 15.) Petdeset let cesar. — Vsebinsko je posneta po najboljših nemških virih; nekateri podatki, posebno glede vojske na Laškem, so pa zajeti iz slovenskih virov. Knjiga je v vsakem oziru zelo pripravna za obdarovanje otrok povodom praznovanja cesarjeve 50 letnice. Upamo, da bo slovensko učiteljstvo pridno segalo po nji, oziroma jo priporočalo v nakup.

Pedagogičsko društvo je ravnokar izdalo „Slavnostni letnik“ z nastopno vsebino: I. J. Ravnikar: „Naš cesar Franc Jožef“ (s sliko). II. K. H.: Stvarna in slovnična obravnava berila „Cesar Franc Jožef I.“ III. —z—: Odlični hrvatski in srbski pedagogi. IV. Prof. Jerovšek: O porabi modela pri risanju (iz angleščine). V. J. L.: Pogled na slovensko pedagogičsko polje (l. 1896. in 1897.) VI. —a—: Donesek k strokovni terminologiji. VII. J. B.: Poročilo o delovanju „Pedagogičskega društva“ od leta 1896.—1898. — Knjiga obsega 252 strani, cesarjevo sliko in risarsko prilogo z 128 podobami. Vsebinsko je torej izborna ter zanimiva ne samo za učiteljstvo, ampak tudi za razumništvu sploh. Društvo, ki je za razvoj naše pedagogičske literature že toliko storilo, zasluži gotovo vsestranske podpore, posebno — ker čujemo, da je društveno gmotno stanje jako slabo ter se je bati, da odbor pri svojem požrtvovalnem delovanju opeša. — Cena knjige je 1 gld. 40 kr., (za ude samo 1 gld. 10 kr.) ter se dobi pri odboru v Krškem in pri g. J. Bonaču, knjigovezu v Ljubljani.

Naši dopisi.

Iz logaškega okraja. (Konferencija; društveni izlet.) Z ozirom na jubilejsko leto se je tudi naša okrajna učiteljska konferencija v dan 15. rožnika v Cerknici — katero je počastil s svojo navzočnostjo tudi c. kr. deželni šolski nadzornik g. Šuman in člen okrajnega šolskega sveta g. Pogačnik — vršila vse bolj slovesno kakor druga leta. Gospod predsednik Thuma nam je podal v vznesenem govoru krasno sliko našega milega vladarja, učiteljstvo pa se je odzvalo s trikratnim slava-klicem ter zapelo navdušeno cesarsko pesem.

Namestnikom je bil izbran nadučitelj Repič, zapisnikoval pa sta nadučitelj Korbar in učiteljica Dolinšek.

Ravnatelj Novak je razložil, predsednik pa popolnil, kako naj praznujejo šole v dan 2. grudna zlati cesarjev jubilej. Ta vzpored, ki se bode po razmerah lahko razširil ali pa tudi skrčil, dobe vsa šolska voditeljstva potem okrajnega šolskega sveta v navodilo.

Učitelj Novak je v svojem obširnem poročilu priporočal prostoročno risanje na vseh kategorijah ljudskih šol, a učiteljstvo z malimi izjemami temu ni pritrdilo. Zedinilo se je le v tem, da se na nižjih stopnjah riše tudi v bodoče po stigmah in šele na višji stopnji se vpelje povsod prostoročno risanje. Referent nam je kazal tudi praktično na tabli risanje raznih črk, kar tudi ni baš brez pomena.

V odmoru si je učiteljstvo ogledalo pismene in risarske izdelke in izdelke ženskih in deških ročnih del, katere so razstavile šole: Dolenji Logatec, Idrija, Spodnja Idrija, Hotedersica, Črničrh, Rakek, Žiri in Planina.

Ko nas je po skupnem obedu z načelnikom c. kr. okrajnega šolskega sveta vred postojniški Šeber fotografiral, smo nameravali izleteti na Jezero in drugi dan v Predjamo, a vse nam je preprečil tisti dan popolnoma nepotrebni dež.

Ker se torej radi slabega vremena ni mogel vršiti v dan 16. rožnika v Predjamo nameravani občni zbor „društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega“, so izleteli društveniki — katerih bi bilo pa lahko najmanj trikrat toliko, če bi imeli naši ljudje malo več zavesti in stanovskega ponosa — šele v četrtek, 7. dne malega

srpana tja. Pri občnem zboru v gradu nekaj tako ponosnega Erazma smo posneli iz poročil posameznih funkcijonarjev, da šteje društvo 50 členov, da si je odbor prizadeval zadostovati svoji nalogi in da imamo vzlic obilnim troškom tudi še nekaj drobiža v kasi. Društvo bodo vodili dosedanji voditelji in sicer: Benedek, predsednik; Šega namestnik in tajnik; Repič, blagajnik; Kerne in Dermelj pa odbornika. Ko smo si ogledali v družbi dragih nam tovarišev iz Studenega in Hrenovic znameniti grad in jamo in ko nas je tovariš Šega v spomin na ta veseli dan fotografoval, smo odrinili preko Hrenovic, kjer smo si ogledali šolo in kraj, v Postojino k obedu. Na mizi nas je čakal od 14 tovarišev in 2 drugih odličnjakov podpisani iz Ljubljane došli nastopni brzovav: „Vrlemu učiteljstvu logaškega okraja združenemu z učiteljstvom postojinskega okraja presrčne kolegijalne pozdrave! Bog in narod!“

Komaj pa smo dobro sedli, so pričeli dohajati cenjeni postojinski tovariši in druga odlična gospoda v tolikem številu, da je bila v kratkem prostorna soba popolnoma zasedena.

Tu smo preživeli krasen večer, ki ga ne pozabimo nikdar. Vrli Postojničani so pokazali, da cenijo učiteljski stan mnogo bolj kakor pa nekateri naši čudaki, ki sicer kaj radi žanjejo, a sejali bi pa najrajši nikoli.

Iz radovljiškega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija.) Gorjanske ljudske šole in „Vintgarja“ še ni doletelo tako sijajno se vršeče uradno zborovanje učiteljev našega radovljiškega okraja kakor letos v proslavo 50 letnega vladanja presvetlega cesarja, dne 13. mal. srpana t. l.

Po slovesni sv. maši z zahvalno pesmijo v župni cerkvi v Gorjah poleg Bleda otvoril g. nadzornik A. Žumer ob 11. uri v prav lično okrašeni dvorani narodne šole slavnostno jubilejsko zborovanje, spominjajoč se presvetlega vladarja in pozdravljajoč učiteljstvo, g. konzist. svétnika in dež. poslanca J. Ažmana, g. kaplana Godca, g. župana Žumra in gospoda dr. Jana, ki so blagovolili počastiti naše zborovanje s svojo navzočnostjo.

Na to je imel g. nadučitelj Jož. Medić iz Jesenic slavnostni govor, katerega je prav izborno izvršil. Govor je razdelil v dva dela. V prvem delu opisuje pričetek naših šol, zlasti za vlade Marije Terezije do leta 1848, v drugem delu pa nam je razložil šolstvo od 48. leta dalje, tedaj pod vlado našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Omenim naj le, da se je v teku 50 let 19 šol novih ustanovilo v našem okraju. Z govornikom smo navdušeno zaklicali presvetlemu cesarju trikrat „slava“ in zapeli cesarsko pesem.

G. nadučitelj A. Grčar je sestavil vdanostni telegram na presvetlega vladarja. Telegram smo takoj odposlali potem deželnovlad. predsedstva. Zapisnikarja jubilejskega zborovanja sta bila g. J. Korošec in gđc. A. Okorn, predsednikovim namestnikom pa je imenoval g. nadzornik g. J. Rihteršiča.

Tudi drugi slavnostni govornik, g. učitelj Lj. Stiasny iz Radovljice, je rešil svojo nalogo jako hvalevredno, namreč „Kako naj učiteljstvo zbuja in goji patrijotiški čut v šoli in zunaj šole“. Navedel nam je prav obilo momentov, v katerih se lahko učencem pa tudi odraslim zbuja patrijotiški čut do milega nam vladarja.

G. nadzornik povdarja nato, da je napredek takošen ko lani, če ne še boljši. Ustanovilo in razširilo se je ali pa se bode še v tekočem letu več šol. Zida se več novih šolskih poslopij. Vse šole v okraju so se prezidale ali na novo sezidale, le šola v Kamni gorici je ostala taka kot je bila ustanovljena leta 1845.

Spominja se umrlega tovariša Triplata; v znamenje sožalja vstanemo.

Da bode sosed sosedu poznal imenoma, navedem tu vse letošnje premembe. Umrlega Triplata na Koroški beli je nadomestoval g. umirovljeni učit. Praprotnik. Sedaj je imenovan g. Baraga iz Besnice, gđc. Julija Jaklič nadomestuje obolelega g. nadučit. J. Bregarja v Kranjski gori; g. J. Slapšak je imenovan učiteljem v Lešah, g. učiteljica F. Pogačnik pa na drugo mesto v Ribnem,

katera pa ima letos vsled boleznj odpust in jo nadomestuje gđc. pl. Rus, na Koprivniku je gđc. Stana Zarnik, na Dobravi poleg Bleda je gđc. Simončič in na Jesenicah pa gđc. Coriary. Konferenčni sklep lanskega leta, namreč katere pesmi se naj goje v šoli, je okrajni šolski svét predložil deželnemu in je, kakor je znano, visoko ministrstvo poverilo redakcijo prof. M. Hubadu. Tudi drugi sklep, kako bi se odpomoglo zanemarjenju otrok, žganjepitju itd. se bode v kratkem povoljno rešil. Učitelj Gärtner v Kranju je poslovenil Krausovo knjigo, in se sedaj vrše pogajanja med njim in deželnim odborom, kateri bode knjigo razširil med našim narodom.

G. nadzornik je omenil tudi letošnje needinost in rekel, da se ugled našega stanu povzdigne, ako si ga sami pridobimo — v to pa je treba edinosti povsod — tudi z g. kateheti. Slednjič sproži tudi misel, naj se pošlje pozdrav g. knezoškofu, ker nas podpira in vsled tega podpirajmo ga tudi mi. Naše gmotno stanje se je izboljšalo, pripoznal se je od vseh strank naš težavni posel in ker imamo tudi tukaj navzočega g. deželnega poslanca, se mu prav iskreno zahvalimo. V svesti smo si, da tudi duhovščina ni nasprotna našim nameram. Bog ga živi!

Knjige ostanejo v rabi iste ko lani, tako se tudi stalni odbor in knjižnični ne izpremenita. Samostalni predlogi se predlože prihodnjem zborovanju. Končno gospod nadzornik zahvali poročevavca in omeni, da naj posnemamo presvetlega vladarja, kateri ni še obupal, ampak vedno v božjo pomoč zaupa. Storimo tudi mi svojo dolžnost nasproti cesarju in Bogu. Sklene se s cesarsko pesmijo.

Ob polu dveh pa smo se zbrali vsi gostje in učitelji v romantični soteski „Vintgar“ na kosilo v restavraciji g. župana Žumra, kjer je z izborno kuhinjo, dobrim cvičkom in pivom vsakdo služil tistemu vsakdanjemu izbirljivcu brez dna. Prvo napitnico je izrekel g. nadzornik presvetlemu cesarju, in zapeli smo zopet z navdušenjem veličastno cesarsko pesem. G. Rihteršič je napil g. nadzorniku; dobro je napravil primero g. deželni poslanec Ažman rekši, da država in cerkev sta oče in mati, če eden staršev odpade, se pozna pri vzgoji dotičnega otroka, tako je potreba tudi edinosti med državo in cerkvijo, da je v šolah in med narodom vzgoja popolna. Prepevali in napivali smo še dalje; tako g. Grčar dež. poslancu, moja malenkost prijateljem našega stanu in slednjič nas je g. dr. Jan povabil v svojo res izborno urejeno drevsnico, v kateri je marsikdo pridobil kaj za svoj vrt in tako smo s pridom — nazornim naukom dovršili jubilejsko zborovanje v Podhomu.

J. Korošec.

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gđc. J. Kušarjeva, učiteljica v Ljubljani, nabrala v ljubljanskih narodnih krogih **34 gld.**; darovali so: gosp. cesarski svetnik Ivan Murnik 10 gld.; g. Ivan Perdan 5 gld.; g. Naglas 2 gld.; gg. Jeglič & Leskovic 2 gld.; g. Pavla Martinak 2 gld.; g. Grošel Marija 2 gld.; g. Oroslov Dolenc 2 gld.; g. Štefan Belobrk 1 gld.; g. dr. Josip Kušar 1 gld.; gđc. Mihela Javornik 1 gld.; g. Marija pl. Bleiweis 1 gld.; g. J. G. 1 gld.; g. Marija Zupanc 1 gld.; g. F. Ks. Souvan 1 gld.; g. J. Lozar 1 gld.; g. Josip 0.50 gld.; g. A. Vođušek 0.50 gld. Živela nabiravka in darovavci! G. Martin Potočnik, nadučitelj v Sori pri Medvodah, **3.60 gld.**; g. Anton Likozar, nadučitelj v Preserji, **1 gld.**; g. Karel Simon, nadučitelj v Vel. Laščah, **5 gld.**

Učiteljski konvikt: Čisti dohodek veselice, ki so jo priredili abiturijenti in abiturijentinje tukajšnjih c. kr. učiteljšč dne 16. m. m., **230 K.** Učiteljstvo I. mestne deške šole v Ljubljani **5.40 K.**

Šolski muzej: Tvrčka M. Grubbauer v Lincu **15 gld.**

M. Močnikova slavnost. P. i. učiteljstvo opozarjamo na oklic kamniškega učiteljskega društva v zadnji številki glede odkritja spominske plošče r. M. Močnika. Kdor le more, naj se vdeleži te slavnosti ter se za obed in vožnjo pravočasno zgleda pri g. nadučitelju L. Letnarju v Mengšu.

Na c. kr. moškem in ženskem učiteljišču so se vršili zrelostni izpiti od 4. do 16. mal. srpana. Predsedoval je člen deželnega šolskega sveta, gosp. ravnatelj c. kr. višje realke dr. R. Junowicz. Na ženskem učiteljišču je delalo izpit 61 kandidatinj (44 javnih gojenk in 17 privatistinj). Z odliko so prebile izpit 4, dobro pa 38 (34 javnih gojenk in 4 privatistinj); 12 kandidatinj (5 javnih in 7 privatistinj) sme ponavljati izpit iz enega predmeta jeseni; 7 kandidatinj (1 javna in 6 privatistinj) je pa reprobiranih za eno leto. Na moškem učiteljišču se je oglasilo za izpit 22 kandidatov (20 javnih in 2 privatista). Z dobrim vspehom jih je prebilo izpit 17 (16 javnih in 1 privatist), ponavljalni izpit iz enega predmeta smejo delati 3 javni gojenci; med izpitom je odstopil 1 javen kandidat, na eno leto je pa propal 1 privatist.

Someščani! Dne 31. m. srpana ter 1. in 2. vel. srpana bode v Ljubljani shod slovenskih učiteljev s Kranjskega, Štajerskega in Primorskega. Nad tristo vdeležnikov prijavljenih je pripravljalnemu odboru že sedaj; pričakovati pa jih je veliko več. Poleg slovenskih učiteljev bodo se shoda vdeležili tudi odposlanci češkega in hrvaškega učiteljstva.

Ker je ta shod sklican iz patrijotičnega namena in ker si je naše učiteljstvo pridobilo neprecenljivih zaslug za prosvetljenje in duševni napredek naroda, dolžnost nam je, da pokažemo, kako dragi in mili gostje nam bodo pripadniki tega stanu.

Mestna občina bode v dokaz teh čutil okrasila svoja poslopja z zastavami, od Vas, someščanje, pa pričakujemo, da boste storili isto.

V Ljubljani, dne 25. mal. srpana 1898.

Župan: *Ivan Hribar* l. r.

Učiteljski abiturijentje iz leta 1873., prvi po novi šolski postavi, imajo sestanek 3. vel. srpana v Št. Vidu pri Ljubljani. Obred bode ob 1. uri. Kdor se ga hoče vdeležiti, naj se zgleda do 1. vel. srpana. Popoldne 1/25. uri bo prosta zabava s petjem, katero oskrbe domači pevci. Kolege in prijatelji dobro došli! Na svidenje!

Pogoščenje slovenskega učiteljstva. Pri častnem večeru dne 31. mal. srpana bodo narodne dame pogostile zbrano slovensko učiteljstvo z vinom in pivom.

Nezakoniti razpisi nadučiteljskih mest. Na podstavi razpisa ministrstva za nauk in bogočastje z dne 28. sušca 1872. l., št. 3015, min. ukaznik št. 29, so se zadnji čas razpisala nezakonito nadučiteljska mesta v Primorskem pri Kranju, v Železnikih, v Šmartnem pod Šmarno goro, v Vodica in v Faravasi. Očividno je, da se godi voditeljem teh šol največja krivica. Prizadetim tovarišem svetujemo, da se obrnejo ali sami, ali pa krajni šolski sveti teh šol na vis. deželni šolski svet s prošnjo, da se ti razpisi razveljavijo. Pričakovali smo pa prav zanesljivo, da je čut kolegijalnosti med nami že toliko razvit, da ne bo nihče tem prizadetim učiteljem delal konkurence, a varali smo se! Vzornega, vestnega in marljivega učitelja na Primorskem, ki ima velike zasluge, da se je zgradilo krasno novo šolsko poslopje in napravil lep in velik šolski vrt, bi radi izpodrinili sedaj, ko se je njegova služba nezakonito razpisala. To ni lepo in ne kolegijalno! Prizadeti učitelj namerava v slučaju, da bi ga takim potem izpodrinili, prestopiti k železnici! Zanašamo se na pravičnost vis. c. kr. deželnega šolskega sveta, da se ne bo s takim nezakonitim potem pospeševalo pomanjkanje učiteljev na Kranjskem!

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francisek Črnogoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 3 gld.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 914

o. šol. sv. Na paralelki pri štirirazrednici v Št. Jerneji razpisuje se prvo učno mesto s 360 gld. letne plače v začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem vlagajo tu-sem do 20. vel. srpana t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem dne 8. mal. srpana 1898.

Zahl 612

B. Sch. R. An der dreiclassigen Volksschule in Sittich ist die 3. Lehrstelle mit den normalmässigen Bezügen definitiv eventuell provisorisch zu besetzen.

Bewerber um diese Stelle wollen ihre Gesuche im vorgeschriebenen Wege bis 15. August 1898 hieramts einbringen.

K. k. Bezirksschulrath Littai am 22. Juli 1898.

Zahl 1029

B. Sch. R. An der dreiclassigen Volksschule zu Hl. Kreuz bei Thurn-Gallenstein ist die dritte Lehrstelle mit den normalmässigen Bezügen definitiv eventuell provisorisch zu besetzen.

Bewerber um diese Stelle wollen ihre Gesuche im vorgeschriebenen Wege bis 15. August hieramts einbringen.

K. k. Bezirksschulrath Littai, am 22. Juli 1898.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka svota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

- Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
- Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
- Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
- Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
- Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
- Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
- Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
- J. C. Mayer** — trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Kongresni trg.
- J. A. Skaberné** — trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
- Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
- Anton Krejčič**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfvih ulicah v Ljubljani.
- J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
- Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
- Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
- F. P. Vidic & Comp.** Tovarna lončenih peči in glinastih izdelkov, opekarna, zaloga stavbinskega blaga v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
- Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvom v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.

Banka „Slavija“ v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.